Nr 53

Näringsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1972:118 med förslag till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse, m. m., jämte motion.

Ärendet

I propositionen 1972:118 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker,
3. lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen,
4. lag om ändring i lagen (1969:732) om postbanken.

I anledning av propositionen har väckts en motion, som redovisas nedan.

Propositionen

I propositionen föreslås ändring av bestämmelserna om krav på täckning med eget kapital för bankinstituts engagemang i bostadsfinansierande kreditaktiebolag. Förslaget innebär att täckningskravet sänks från 100 till 8 %. Den föreslagna ändringen har samband med en mellan postbanken och Sveriges kreditbank samt ett antal affärsbanker träffad överenskommelse om samgående i ett gemensamt ägt bostadsfinansierande kreditaktiebolag. Dessutom föreslås att sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit får vidgad rätt att göra kapitaltillskott till bostadsfinansierande kreditaktiebolag.

Propositionen innehåller också förslag om möjlighet för bankinstitut att till skyddande av bankens fordran förvärva fastighet även vid sådan underhandsförsäljning varom regler införts i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom. Slutligen föreslås att bankinstitutens skyldighet att erlägga registreringsavgift avskaffas.

Lagförslagen återfinns på s. 2–15 i propositionen.

Motionen

Yrkande

I motionen 1972:1771 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m) hemställs att riksdagen skall uttala "att konkurrensen på fastighetskreditmarknaden bibehålles genom att redan existerande institut på detta område beredes möjlighet att fortsätta sin verksamhet".

Motivering

Förslagen till lagändringar med avseende på bankinstitutens engagemang i bostadsfinansierande kreditaktiebolag lämnas utan erinran i motionen. Kritik riktas emellertid mot den överenskommelse om ett nytt, halvstatligt bolag av detta slag, som har föranlett förslagen. Överenskommelsen medför, säger motionärerna, en centralisering och monopolisering på marknaden för bostadsfinansiering. Minskad konkurrens är aldrig till fördel för kunder och samhällsekonomi, uttalar de vidare, och det är därför nödvändigt att redan existerande institut på denna marknad får fortsätta sin verksamhet. Om fusionen av bankägda bostadsfinansieringsbolag leder till en försämring för låntagarna bör åtgärder vidtas för att åstadkomma en effektivare konkurrens.

Utskottet

De mest betydelsefulla av de lagändringar som föreslås i propositionen avser kapitaltäckningsbestämmelserna för bankinstituten och de bestämmelser i fråga om sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit som reglerar dessas rätt att lämna kapitaltillskott till s. k. sidobolag. Ändringarna har samband med en överenskommelse som postbanken, Sveriges kreditbank och flertalet affärsbanker har träffat att gå samman om ett gemensamt ägt fastighetskreditaktiebolag. Affärsbankerna skall enligt överenskommelsen inträda som delägare i Svensk Bostadsfinansiering AB BOFAB, som ägs av de båda statliga bankerna. Tre äldre affärsbanksägda kreditaktiebolag för långfristig bostadsfinansiering skall efter hand avvecklas.

Denna omstrukturering på bostadskreditmarknaden kritiseras i motionen 1972:1771. Den innebär, menar motionärerna, en konkurrensbegränsande centralisering som kan bli till skada för kredittagarna och för samhället.

Överenskommelsen är inte i och för sig föremål för riksdagens prövning. Genom att motsätta sig de föreslagna lagändringarna skulle riksdagen visserligen kunna rubba förutsättningarna för överenskommelsen. Detta påyrkas dock inte i motionen. Utskottet har liksom motionärerna ingen erinran mot de lagändringar som det här gäller. Vad beträffar den minskning av antalet bostadsfinansierande kreditaktiebolag som överenskommelsen resulterar i kan påpekas att bankinspektionen har betecknat en sådan som önskvärd och framhållit att förekomsten av stadshypoteksinstitutionen och Sparbankernas Intecknings Garanti AB (SPINTAB) vid sidan av BOFAB medför en viss fortsatt konkurrens i fråga om den långfristiga fastighetsfinansieringen. Det är den överenskommelse som träffats mellan bankerna – och som det inte tillkommer riksdagen att pröva – som lägger hinder i vägen för de existerande bostadsfinansieringsinstitutens fortbestånd. Därför finns inte grund för ett sådant uttalande av riksdagen som motionärerna föreslår. Med hänvisning till det sagda avstyrker utskottet motionen.

Inte heller i övriga delar föranleder de i propositionen framlagda lagförslagen någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer alltså

1. att riksdagen antager i propositionen 1972:118 framlagda förslag till
   a) lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
   b) lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker,
   c) lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen,
   d) lag om ändring i lagen (1969:732) om postbanken,
2. att riksdagen avslår motionen 1972:1771.

Stockholm den 28 november 1972

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: herrar Svanberg (s), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s) Blomkvist (s), Sjönell (c), Wååg (s), Hovhammar (m), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s), Rydén (fp) och Fridolfsson i Stockholm (m).

Särskilt yttrande

av herrar Hovhammar (m) och Fridolfsson i Stockholm (m):

Vi delar motionärernas uppfattning att den ökade koncentration på bostadsfinansieringsmarknaden som nu kommer till stånd är olycklig. Ett bibehållande av hittillsvarande företagsstruktur skulle ha skapat betydligt bättre förutsättningar för en värdefull konkurrens på denna marknad. Att några väsentliga rationaliseringsvinster skulle uppstå genom den förändring som nu sker finner vi inte styrkt.

Den överenskommelse som leder till att tre av de nu befintliga bostadsfinansierande kreditaktiebolagen försvinner har formellt sett träffats mellan de berörda bankerna och faller, som utskottet påpekar, utanför riksdagens prövning. Av propositionen framgår emellertid att överenskommelsen har kommit till på finansdepartementets initiativ. Vi anser det beklagligt att en konkurrensbegränsning som kan bli till skada för både kredittagarna och samhället på detta sätt har drivits fram genom statliga åtgärder.

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1941 S Stockholm 1972